

Aan Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
t.a.v. afdeling Natura 2000
Postbus 40225
8004 DE Zwolle

Betreft: zienswijze betreffende het ontwerp Programma Aanpak Stikstof.

Geachte Rijksdienst,

Bij deze geeft stg. Werkgroep Behoud de Peel haar zienswijze betreffende het ontwerp Programma Aanpak Stikstof:

De reductie die met het PAS wordt bereikt is slechts marginaal.

Met het PAS beoogt men de ammoniakemissie te beperken door het toepassen van emissie-arme technieken. Men verwacht daarmee landelijk in 2030 een emissiereductie van 10 miljoen kg te bereiken. Dat is een reductie van nog geen 10% (de huidige emissie is ongeveer 128 milj. kg). Bovendien wil men 56% daarvan weer uitgeven aan 'ontwikkelingsruimte', zijnde groeimogelijkheden voor de veehouderij! Door het PAS wordt de emissie in Nederland dus slechts zo'n 4% verminderd.

Volgens het PAS zal de gemiddelde stikstofdepositie in Natura2000-gebieden op basis van vaststaand Europees bronbeleid en de aanvullende PAS- en provinciale maatregelen in 18 jaar met 10% dalen. Dit is volgens het PAS een versnelde daling ten opzichte van de autonome ontwikkeling, waarbij die gemiddelde stikstofdepositie naar verwachting in 18 jaar met 8% zal dalen. Conclusie: het PAS veroorzaakt gemiddeld slechts 2% extra daling van de depositie t.o.v. de autonome ontwikkeling!

Wat voor effect wordt bereikt in de Peel?

In de PAS-Gebiedsanalyse voor de Peel staat dat de depositie in de Deurnese Peel/Mariapeel gemiddeld over het gebied zal dalen van 1695 mol/ha/j in 2014 naar 1466 mol in 2030. Voor de Grote Peel wordt een daling van 1625 naar 1406 mol/ha/j berekend. Conclusie: in beide Peelgebieden daalt de depositie slechts 13,5%!

Bedenk daarbij dat de kritische depositiewaarde (de depositie die een gebied maximaal kan verdragen zonder soortenverlies) voor hoogveen slechts 500 mol/ha/j is. Dat betekent dus dat in beide Peelgebieden in 2030 de depositie nog ongeveer drie maal de kritische depositie bedraagt.

Bedenk daarbij ook dat een groot deel van die reductie gebaseerd is op aannames, op voorspellingen over de reductie die bij andere sectoren (o.a. verkeer en industrie) en in het buitenland zal worden gerealiseerd. Zie hierboven: 8% van de verwachte reductie is het gevolg van de autonome ontwikkeling; slechts 2% is van het PAS zelf.

Bovendien is het nog maar de vraag of de berekeningen zullen kloppen. Volgens het Meetnet Ammoniak in Natuurgebieden is de ammoniakconcentratie boven de Peel (en diverse andere N2000-gebieden) tussen 2005 en 2012 niet gedaald, terwijl de depositie volgens de berekeningen wel gedaald zou zijn. De berekeningen hebben so wie so een grote onzekerheidsmarge.

De 'ontwikkelingsruimte' wordt (grotendeels) van tevoren al uitgedeeld, op basis van berekende/voorspelde reducties, terwijl vele jaren later pas zal blijken of die reductie ook behaald zal

worden. Er wordt weliswaar gesteld dat er bijgestuurd zal worden, d.m.v. het minder uitdelen van de resterende ruimte, wanneer uit de monitoring blijkt dat de reductie achterblijft bij de berekeningen. De uitbreidingen zijn dan echter wel al vergund. Het is maar de vraag of bijsturen met het dan nog resterende deel van de ontwikkelingsruimte afdoende zal zijn.

Na 2030 zal het bereiken van verdere reductie bijna onmogelijk worden. Alle dieren zijn dan immers al gehuisvest met de allerbeste technieken. De reductie die dan met technieken nog bereikt kan worden, kan niet anders dan vrijwel nihil zijn.

De kritische depositie voor hoogveen (en diverse andere habitats) wordt op deze manier dus nooit benaderd, laat staan bereikt!

Legaliseren is niet toegestaan.

Met het PAS wil men alle uitbreidingen van veehouderijen die zonder de vereiste Natuurbeschermingswetvergunning zijn gedaan, legaliseren t/m 2014.

Daar zijn wij het absoluut niet mee eens. Zo lang de maatregelen in een zo beperkte mate bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen van de Habitatrichtlijn, mogen die maatregelen niet gebruikt worden om het negatieve effect van bestaande ingrepen te mitigeren.

Het PAS gaat uit van niet reële aannames.

In de berekeningsmethodiek van het PAS gaat men er van uit dat:

- alle technieken voor 100% werken.
- de verdeling van de dieren over Nederland gelijk zal blijven.

In de praktijk blijken de technieken (luchtwassers) echter vaak niet te functioneren.

Ook de aanname dat het aantal dieren gelijk over Nederland verdeeld zal blijven is niet bepaald realistisch.

Er bestaan nu nog de dierrechten met bijbehorend compartiment. De kans bestaat dat dit vervalt in 2018. Bovendien is het compartiment te groot (van midden-Brabant t/m midden Limburg). Verdere concentratie van dieren in bijv. de Peelregio is er niet (volledig) mee te voorkomen. Daar komt bij dat het melkquotum vervalt.

De kans bestaat dus dat de in het PAS voorspelde -toch al zeer magere- reductie niet eens bereikt wordt, doordat de emissie-arme stalsystemen niet gebruikt worden voor reductie, maar (deels) om meer dieren te houden.

P.S.: als inderdaad zou blijken dat het aantal dieren regionaal toeneemt, kan dat niet opgelost worden door daar minder 'ontwikkelingsruimte' uit te geven. Met een voorbeeld wordt dat duidelijk: een bedrijf groeit van 1000 vleesvarkens met een emissie van 1,4 kg/dier/j naar 7777 varkens op luchtwassers (0,18 kg/dier). Omdat de emissie -en dus ook de depositie- daarbij gelijk blijft, heeft dat bedrijf geen 'ontwikkelingsruimte' nodig.

Met de drempelwaarde wordt de indirecte depositie genegeerd.

Met het PAS wordt geregeld dat toenames van directe depositie onder een drempelwaarde van 1 mol met een melding (dus zonder vergunning) kunnen worden afgedaan. Toenames die minder zijn dan 0,05 mol worden zelfs geheel vrij verklaard. Dergelijke 'kleine' bijdragen zouden geen significant effect hebben.

Dat is niet juist! De directe depositie van een enkel bedrijf op grotere afstand van een N2000-gebied is inderdaad gering. Behalve directe is er echter ook indirecte depositie. Als bedrijven onder een bepaalde grenswaarde uitgesloten worden van de vergunningplicht, dan kan er bij die bedrijven veel emissie bij komen. Als het om een of enkele bedrijven zou gaan, zou dat geen probleem zijn. Het gaat echter op die grotere afstanden om heel veel bedrijven. Cumulatief dragen al die emissie-toenames (ook al is per bedrijf apart de directe depositie gering) bij aan de indirecte, oftewel achtergronddepositie. Onderzoeken van o.a. het RIVM wijzen uit dat zo'n 60% van de emissie buiten een afstand van 10 km wordt gedeponeerd. Op die afstand is de directe depositie die door een bedrijf wordt veroorzaakt zo goed als altijd minder dan de voorgestelde drempelwaarde van 1 mol. Zelfs op kortere afstand dan 10 km is dit nog vaak het geval. De drempelwaarde houdt in dat van veel bedrijven de emissie fors kan gaan toenemen zonder dat daarvoor een vergunning nodig is, zeker in regio's waar weinig Natura2000-gebieden gelegen zijn. Die emissie-toenames dragen tezamen voor

een substantieel deel bij aan de totale depositie. Hiermee wordt in het PAS geen rekening gehouden. Enkel voor de toename van de directe deposities als gevolg van de drempelwaarde wordt ontwikkelingsruimte gereserveerd (en voor de toenames onder de 0,05 mol gebeurt dat niet eens).

'Herstelstrategieën'?

Aan het PAS zijn 'herstelstrategieën' gekoppeld. Die maatregelen houden in: extra beheer en verbetering van de hydrologie.

De naam 'herstelstrategieën' is misleidend. Ze zijn niet bedoeld voor herstel, maar om achteruitgang van de habitats te voorkomen, vanwege het feit dat er met het PAS veel te weinig depositiereductie wordt bereikt.

Bovendien:

- Met beheer om de negatieve gevolgen van de stikstofneerslag te verminderen (zagen, knippen, plaggen, maaien en afvoeren) is men al tientallen jaren bezig. Er wordt 'tegen de klippen op' beheerd. Nog meer beheer kan niet zonder (extra) negatieve gevolgen voor het gebied.
- Om de veel te lage waterstand in de zomer te verhogen, dient rondom de Peel de waterstand structureel te worden verhoogd (tegendruk). Allereerst in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) rondom de Peel. Ook daarbuiten, in de blijvende landbouwgronden, is volgens de onderzoeken peilverhoging noodzakelijk.

Ondanks het al vele jaren aandringen van (o.a.) WBdP heeft de overheid daar nog amper werk van gemaakt. De anti-verdrogingstaakstellingen die de overheid zich had opgelegd, zijn bij lange na niet gehaald.

Ook nu weer zijn we erg sceptisch. In de gebiedsanalyse worden hydrologische maatregelen opgevoerd. Grotendeels betreft dat echter interne maatregelen, die wel voor een hogere waterstand zullen zorgen, maar niet voor meer stabiliteit. Ook worden projecten opgevoerd als maatregel, waarvan de uitvoering nog niet verzekerd is, plus projecten waarvan gesteld wordt dat ze zullen leiden tot waterconservering rondom de Peel, maar waarvan dat aantoonbaar niet het geval is.

Het is nog maar de vraag of de EHS compleet wordt uitgevoerd (de aankoop stagneert al jaren, door te weinig financiering van de overheid) en in welk tempo, laat staan of er ook daarbuiten maatregelen zullen worden getroffen.

Daar komt nog bij: zelfs bij een optimale hydrologie is er, ook als de in het PAS voorspelde depositiereductie zou worden gehaald, nog steeds met regelmaat beheer nodig. Daarvoor is het nu echter al vaak te nat. Met machinaal beheer wordt de kwetsbare veenbodem beschadigd. Bij een verbeterde hydrologie is de Peel nog slechter toegankelijk voor beheersmaatregelen. Een betere hydrologie is dringend nodig, maar het is een illusie dat er dan minder stikstofmaatregelen nodig zouden zijn.

P.S.: hiervoor is gewaarschuwd door de revieuwcommissie die de herstelstrategieën beoordeeld heeft. In de PAS-gebiedsanalyse voor de Peel is daar echter niets van terug te vinden.

Het treffen van hydrologische verbeteringsmaatregelen is een verplichting i.h.k.v. de Habitatrichtlijn. Alle hydrologische onderzoeken tonen immers aan dat de waterstand in de Peel te laag en vooral te instabiel is. Maatregelen zijn vereist om de habitats in stand te houden.

Bovendien is er voor de Peel de doelstelling hoogveenregeneratie en dient er dus aan verbetering gewerkt te worden. Omdat de vernattingsmaatregelen dus so wie so al verplicht zijn, ook als er geen PAS zou komen, mogen ze niet gebruikt worden als legitimatie om veel te weinig ammoniakmaatregelen te treffen.

Vermindering van het aantal dieren is een vereiste!

Werkgroep Behoud de Peel is van mening dat er veel meer dient te gebeuren dan er met dit PAS wordt voorgesteld. Met enkel inzet van extra technieken (het enige instrument van het PAS) wordt, zoals hierboven is uiteengezet, amper reductie bereikt: een depositiereductie in de Peel van slechts 13,5%.

Bovendien zal die toch al marginale reductie naar alle waarschijnlijkheid niet eens gehaald worden, doordat men uitgaat van onzekere voorspellingen, irreële aannames en het negeren van de toename van de indirecte depositie als gevolg van de gehanteerde drempelwaarde.

DAAROM: EEN ECHTE AANPAK VAN HET STIKSTOFPROBLEEM KAN ALLEEN BESTAAN UIT HET VERMINDEREN VAN HET AANTAL DIEREN !!!

(P.S.: het is veel goedkoper omdat nu te doen in plaats van jaren later, als alle dieren zijn gehuisvest met dure emissie-arme technieken.)

Oplossing

- 1) Er dient een regionaal dier-stand-still te komen.
Dit kan bereikt worden door de dierrechten te handhaven, door dierrechten in te voeren voor alle dieren (nu vallen diverse dieren er buiten), door de uitzonderingen (bijv. door mestexport) op de rechten af te schaffen en niet te vergeten door kleinere regio's te maken: regio midden Brabant, regio oost-Brabant en regio noord-en midden Limburg.
- 2) Niet de directe depositie moet leidend zijn, zoals nu in het PAS, maar de emissie. Als bij een bedrijf in een van de drie genoemde regio's de emissie toeneemt, mag dat alleen maar toegestaan worden indien elders in dezelfde regio evenveel emissie wegvalt.
- 3) Indien aan 1) en 2) voldaan wordt, kan lokaal de directe depositie nog stijgen. Daarom dient er daarbij ook nog getoetst te worden aan de directe depositie, zoals nu in het PAS gebeurt. Omdat i.t.t. het ontwerp PAS per regio de emissie niet kan toenemen, kan er dan wel gewerkt worden met een vergunningvrije drempelwaarde. Wat WBdP betreft is dan een drempelwaarde mogelijk van bijv. 0,5 mol (die t.b.v. controle op juistheid wel gemeld dient te worden).
- 4) WBdP is niet tegen elke vorm van legalisatie. T/m 2005 hanteerde het ministerie van LNV, destijds het bevoegd gezag (en even nog de provincies), het beleid dat voor een directe depositie onder 15 mol/ha/j (berekend met de toenmalige 'depositietabel') altijd vergunning verleend werd. Ook WBdP conformeerde zich destijds aan dat beleid. Wij zijn van mening dat het niet terecht is om met terugwerkende kracht strenger te zijn dan het beleid dat destijds gold. WBdP hanteert daarom t/m 2005 met terugwerkende kracht altijd dat beleid. Indien bijv. een veehouderij in 2001 zonder de verplichte Nb-wetvergunning aan te vragen, heeft uitgebreid van 10 naar 14 mol (berekend met die 'tabel') toetst WBdP niet aan de eerdere aanwijzingsdatum van de Vogelrichtlijn. Immers: indien het bedrijf destijds de Nb-wetvergunning wel gevraagd zou hebben, zou hij zijn verleend. Legaliseren tot een latere datum, zoals met het ontwerp PAS t/m 2014, is voor ons echter niet acceptabel.
- 5) Er dient echt aan reductie gewerkt te worden. 2% extra depositiereductie in 2030 t.o.v. de autonome ontwikkeling, zoals nu met het PAS, is echt te weinig.
Behalve het toepassen van emissie-arme technieken, zoals voorgesteld in het PAS, dient er gewerkt te worden aan geleidelijke vermindering van de veestapel (en aan ontwikkeling van andere productiemethoden, met meer aandacht voor kwaliteit en duurzaamheid i.p.v. enkel kwantiteit).
Nu berekent het PAS voor de Peel in 2030 (incl. de autonome ontwikkeling) een depositiereductie van 13,5%. Het lijkt ons redelijk om in 2020 in de Peel een reductie van 15% te bereiken en in 2030 een reductie van 30%. De reductie kan met de voorgestelde oplossingen na 2030 worden voortgezet, in tegenstelling tot het huidige PAS, waarbij na 2030 verdere daling vrijwel onmogelijk is.

Hoogachtend,

namens (en gemachtigd door) stg. Werkgroep Behoud de Peel,

W.M.M. van Opbergen

Lavendelheide 27 5754 EA Deurne